

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ЕКОЛОГІЇ ТА МЕДИЦИНИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДИЧНЕ ПРАВО

для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Другий (магістерський) рівень

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ Магістр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 22 Охорона здоров'я

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 222 Медицина

Робоча програма навчальної дисципліни «**Медичне право**» складена на основі освітньо-професійної програми «Лікар» для другого (магістерського) рівня 222 спеціальності «Медицина».

Гарант ОП:

д.м.н., професор

_____ Іван Савицький

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<u>Нормативна</u>
	Напрямок підготовки «Медицина»	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 222 «Медицина»	Рік підготовки
		6-й
		Семестр
		11-й
Розділів - 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
		10 год.
		Практичні заняття
		28 год.
		Самостійна робота
		52 год.
		Вид контролю
		<u>Диференційований залік</u>

Програма вивчення навчальної дисципліни «Медичне право» розроблена відповідно до Стандарту вищої освіти України підготовки фахівців другого (магістерського) рівня, галузі знань 22 – «Охорона здоров'я», спеціальності – 222 «Медицина», освітньої кваліфікації «Магістр медицини», кваліфікації професійної «Лікар».

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вивчення дисципліни «Медичне право» призначена для вищих медичних закладів освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження студента необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

У відповідності до навчального плану підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» навчальна дисципліна «Медичне право» викладається в 11 семестрі шостого року навчання.

На вивчення дисципліни «Медичне право» передбачено 3 кредити (90 годин), з них 38 аудиторних годин, 52 – самостійна робота.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: система суспільних правовідносин щодо забезпечення права на охорону здоров'я, правового регулювання обігу лікарських засобів, надання медичних послуг, вирішення правових конфліктів у медичній сфері.

Міждисциплінарні зв'язки.

Для успішного засвоєння дисципліни здобувачу вищої освіти необхідні знання, отримані в процесі

вивчення наступних дисциплін загальної підготовки: «Латинська мова та медична термінологія», «Охорона праці в галузі», «Соціальна медицина і громадське здоров'я», «Гігієна та професійні захворювання, організація охорони здоров'я». Основні положення навчальної дисципліни можуть бути застосовані при вивченні дисциплін професійної підготовки, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та застосування отриманих знань, умінь та навичок в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Медичне право» є:

- формування і розвиток у майбутніх фахівців компетенції у галузі медичного права, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних медико-правових знань, набуття практичних навичок у сфері охорони здоров'я;
- оволодіння достатнім рівнем правової культури та правової свідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини в сфері охорони здоров'я.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Медичне право» є:

- ознайомити здобувачів освіти з міжнародно-правовими стандартами в галузі прав людини й охорони здоров'я;
- розкрити національне законодавче забезпечення сфери охорони здоров'я, у тому числі надання медичної допомоги;
- висвітлити правовий статус суб'єктів медичних правовідносин, а також форми, способи і засоби захисту їх прав;
- охарактеризувати види юридичної відповідальності за професійні правопорушення у сфері охорони здоров'я.

2.3. Компетентності та результати навчання

Перелік компетентностей випускника, формуванню яких сприяє вивчення дисципліни «Медичне право» і її взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти в галузі знань 22 «Охорона здоров'я», сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті вищої освіти України другий (магістерський) рівень вищої освіти.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти України другий (магістерський) рівень вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей таких рівнів:

Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
ЗК 5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК 6	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК 7	Здатність працювати в команді.
ЗК 8	Здатність до міжособистісної взаємодії.
ЗК 10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ЗК 11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
ЗК 13	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ЗК 14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і

	свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Фахові компетентності (ФК)	
ФК 4	Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.
ФК 16	Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.
ФК 18	Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.
ФК-24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ФК 25	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН 1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПРН 21	Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
ПРН 25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.
ПРН 27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово, для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.

По завершенню вивчення дисципліни «Медичне право» студенти повинні **знати**:

- чинне законодавство України про охорону здоров'я;
- понятійно-категоріальний апарат в галузі медичного права;
- права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин;
- особливості правового регулювання окремих видів медичної практики;
- види й підстави юридичної відповідальності за професійні правопорушення;
- процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

По завершенню вивчення дисципліни «Медичне право» студенти повинні **вміти**:

- застосовувати у своїй практичній діяльності знання і навички, отримані під час вивчення курсу;
- самостійно працювати із законодавством України та міжнародними стандартами у сфері охорони здоров'я;
- забезпечувати реалізацію прав та дотримуватись обов'язків, гарантованих законодавством України;
- створювати умови й підстави для забезпечення прав пацієнтів;
- дотримуватись і поважати права пацієнтів;
- дотримуватись деонтологічних принципів у взаємовідносинах лікар-пацієнт;

- правильно оцінювати наслідки професійної діяльності медичних працівників.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма дисципліни структурована на три розділи.

Розділ I. Медичне право як правове утворення.

Розділ II. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин та механізми і процедури захисту їхніх прав.

Розділ III. Правове регулювання окремих видів медичної практики.

Розділ 1. Медичне право як правове утворення

Змістовий розділ 1. Медичне право як правове утворення

Тема 1. Поняття та особливості медичного права.

Правова природа медичного права (галузь права, інститут права, галузь законодавства). Місце медичного права в системі права та системі законодавства України.

Медичне право України як галузь права: поняття, завдання, предмет і методи.

Медичні правовідносини: поняття, види і склад. Принципи і функції медичного права України.

Система медичного права України. Джерела медичного права України.

Медичне право як навчальна дисципліна і галузь науки.

Тема 2. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини.

Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні.

Міжнародні стандарти у сфері охорони здоров'я та прав людини.

Регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я та прав людини.

Конституційне регулювання охорони здоров'я в Україні

Галузеве законодавство України у сфері охорони здоров'я.

Угода про асоціацію Україна-ЄС в аспекті охорони здоров'я.

Роль і значення практики Європейського суду з прав людини в галузі охорони здоров'я. Національна судова практика щодо медичних справ.

Тема 3. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні.

Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.

Поняття господарської діяльності у сфері охорони здоров'я. Порядок та умови ліцензування господарської діяльності з медичної практики.

Заклад охорони здоров'я України як суб'єкт господарювання у сфері охорони здоров'я. Особливості правового статусу фізичних осіб підприємців як суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я.

Добровільне медичне страхування. Загальнообов'язкове медичне страхування: національні реалії і перспективи. Поняття, ознаки та види медичної допомоги.

Медична послуга як об'єкт медичних правовідносин. Види медичних послуг.

Загальна характеристика договору про надання медичних послуг та його основні ознаки.

Розділ II. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин та механізми і процедури захисту їхніх прав.

Змістовий розділ 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми та процедури захисту їхніх прав

Тема 4. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я.

Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, класифікація, загальна характеристика. Право людини на життя і медична практика: питання співвідношення.

Право людини на охорону здоров'я. Право людини на медичну допомогу. Права на згоду та відмову від медичного втручання. Право людини на медичну інформацію: загальна характеристика і правове забезпечення. Право людини на лікарську таємницю: загальна характеристика і правове забезпечення. Права людини, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я.

Тема 5. Правовий статус пацієнтів.

Право на охорону здоров'я пацієнтів і його зміст. Права окремих груп населення в галузі охорони здоров'я. Правове регулювання материнства та дитинства. Основні обов'язки пацієнтів при зверненні за медичною допомогою.

Права пацієнта в окремих видах медичної практики.

Тема 6. Правовий статус медичних працівників.

Правове регулювання професійних прав медичних працівників. Юридична регламентація професійних обов'язків медичних працівників. Професійна етика та медична деонтологія при провадженні медичної практики.

Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством.

Тема 7. Правовий статус закладу охорони здоров'я.

Суть і принципи формування державного замовлення в сфері охорони здоров'я; побудова правових і економічних відносин закладів охорони здоров'я з державними органами та з іншими суб'єктами господарської діяльності. Механізм проведення взаєморозрахунків за надані медичні послуги. Джерела залучення позабюджетних коштів; напрямки переходу закладів охорони здоров'я на госпрозрахункову діяльність.

Тема 8. Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України.

Дефекти надання медичної допомоги: поняття і види. Юридична оцінка дефектів надання медичної допомоги. Законодавче закріплення експертної діяльності в Україні.

Поняття, види і значення медичних експертиз в Україні. Висновок експерта.

Законодавче регулювання контролю якості медичної допомоги.

Тема 9. Інформована згода на медичне втручання.

Порядок заповнення форми первинної облікової документації. Документи, що заповнюються пацієнтом. Засвідчення згоди пацієнта на запропоноване лікування та діагностику.

Тема 10. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Поняття та види юридичної відповідальності суб'єктів медичних правовідносин. Звільнення від юридичної відповідальності: правові підстави.

Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів.

Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я.

Адміністративна відповідальність медичних працівників.

Дисциплінарна відповідальність медичних працівників.

Поняття та види форм захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Судова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Позасудова форма захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.

Неюрисдикційні форми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин: самозахист; альтернативне розв'язання конфліктів; допомога незалежних громадських об'єднань; звернення до професійних медичних асоціацій.

Розділ III. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності

Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності

Тема 11. Правове регулювання сімейної медицини в Україні.

Загальна характеристика сімейної медицини: поняття, принципи, значення і міжнародні стандарти. Законодавче забезпечення сімейної медицини в Україні. Правовий статус амбулаторії загальної практики – сімейної медицини. Правовий статус сімейного лікаря.

Тема 12. Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні.

Загальна характеристика правового регулювання у сфері охорони здоров'я щодо захисту населення від інфекційних хвороб. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин в умовах лікування інфекційних і венеричних хвороб. Правове регулювання проведення профілактичних щеплень в Україні. Протидія захворюванню на туберкульоз: правові аспекти.

Особливості соціально-правового захисту ВІЛ-інфікованих осіб чи осіб, які страждають на хворобу, зумовлену ВІЛ. Права та обов'язки громадян щодо забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя. Юридична відповідальність за порушення санітарного законодавства.

Тема 13. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.

Правові основи фармації в Україні. Поняття і правовий статус фармацевтичних працівників. Проведення фармацевтичної практики. Загальна характеристика законодавства у сфері забезпечення населення лікарськими засобами. Створення, виробництво і реалізація лікарських засобів: правові аспекти. Патентування лікарських засобів. Поняття та правовий режим генеричних лікарських засобів. Підстави і порядок видачі примусової ліцензії на патент, об'єктом якого є лікарський засіб.

Державний контроль якості лікарських засобів в Україні.

Юридичні гарантії забезпечення лікарськими засобами і засобами медичного призначення окремих категорій населення в Україні.

Тема 14. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення. Правове регулювання паліативної допомоги.

Особливості здійснення прав дитини у сфері охорони здоров'я. Юридичне забезпечення надання медичної допомоги особам з інвалідністю в Україні. Нормативне забезпечення надання медичної допомоги особам, які перебувають у місцях позбавлення волі. Правове регулювання надання медичної допомоги особам похилого віку. Загальна характеристика правового забезпечення галузі паліативної допомоги в Україні. Організаційно-правові засади створення і функціонування закладів (відділень), у яких надається паліативна допомога. Правовий статус особи, якій надається паліативна допомога в Україні.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДИЧНЕ ПРАВО»

Назва змістових розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		л	п	с.р
Розділ 1. Медичне право як правове утворення				
Змістовий розділ 1. Медичне право як правове утворення				
Тема 1. Поняття та особливості медичного права.	12	2	6	4
Тема 2. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні.	3	-	-	4
Тема 3. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	3	-	-	4
Розділ II. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин та механізми і процедури захисту їхніх прав				
Змістовий розділ 2. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин і механізми та процедури захисту їхніх прав				
Тема 4. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я.	11	3	4	4
Тема 5. Правовий статус пацієнтів.	9	1	4	4
Тема 6. Правовий статус медичних працівників.	9	1	4	4
Тема 7. Правовий статус закладу охорони здоров'я.	9	1	4	4
Тема 8. Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної	3	-	-	4

допомоги за законодавством України.				
Тема 9. Інформована згода на медичне втручання.	3	-	-	4
Тема 10. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	12	2	6	4
Розділ III. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності Змістовий модуль 3. Правове регулювання окремих видів медичної діяльності				
Тема 11. Правове регулювання сімейної медицини в Україні.	4	-	-	3
Тема 12. Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні.	4	-	-	3
Тема 13. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.	4	-	-	3
Тема 14. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення. Правове регулювання паліативної допомоги.	4	-	-	3
УСЬОГО ЗДИСЦИПЛІНИ	90	10	28	52

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття та особливості медичного права.	2
2	Тема 2. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні.	-
3	Тема 3. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	-
4	Тема 4. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я.	3
5	Тема 5. Правовий статус пацієнтів.	1
6	Тема 6. Правовий статус медичних працівників.	1
7	Тема 7. Правовий статус закладу охорони здоров'я.	1
8	Тема 8. Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України.	-
9	Тема 9. Інформована згода на медичне втручання.	-
10	Тема 10. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	2

11	Тема 11. Правове регулювання сімейної медицини в Україні.	-
12	Тема 12. Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні.	-
13	Тема 13. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.	-
14	Тема 14. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення. Правове регулювання паліативної допомоги.	-
РАЗОМ:		10

**5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ – НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО ПРОГРАМОЮ
6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття та особливості медичного права.	6
2	Тема 2. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні.	-
3	Тема 3. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	-
4	Тема 4. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я.	4
5	Тема 5. Правовий статус пацієнтів.	4
6	Тема 6. Правовий статус медичних працівників.	4
7	Тема 7. Правовий статус закладу охорони здоров'я.	4
8	Тема 8. Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України.	-
9	Тема 9. Інформована згода на медичне втручання.	-
10	Тема 10. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.	6
11	Тема 11. Правове регулювання сімейної медицини в Україні.	-
12	Тема 12. Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні.	-
13	Тема 13. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.	-

14	Тема 14. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення. Правове регулювання паліативної допомоги.	-
РАЗОМ:		28

7. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	28
1.	Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні.	3
2.	Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Договір про надання медичних послуг.	3
3.	Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України.	3
4.	Інформована згода на медичне втручання.	3
5.	Правове регулювання сімейної медицини в Україні	3
6.	Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні	3
7.	Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я	3
8.	Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення. Правове регулювання надання паліативної допомоги	3
ВСЬОГО:		52

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ – НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО ПРОГРАМОЮ

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, розв'язання ситуаційних задач. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, пошуковий, дослідницький.

1. Словесні методи: лекція, бесіда;
2. Team-based learning (TBL). Командно- орієнтоване навчання.
3. Research-based learning (RBL). Навчання через дослідження.
4. Обмін думками (think-pair-share).
5. Самостійна робота студентів з осмислення й засвоєння нового матеріалу.
6. Використання контрольно-навчальних комп'ютерних програм.
7. Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є: лекції; практичні заняття; самостійна робота студентів.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Формами поточного контролю є: усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), співбесіда; практична перевірка сформованих професійних умінь (проводиться за результатами виконання практичної роботи наприкінці заняття); тестовий контроль («відкриті» та «закриті» тестові завдання). Поточний контроль є обов'язковим. Під час оцінювання засвоєння кожної теми з усіх дисциплін навчального плану за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною шкалою) з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання з дисципліни. Враховуються всі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Викладач проводить опитування кожного студента у групі на кожному занятті і виставити оцінку в журналі обліку відвідувань та успішності студентів за традиційною шкалою («5», «4», «3», «2»).

При оцінюванні поточної навчальної діяльності студента 20% оцінки становить самостійна робота студента, яка враховує знання теми самостійного заняття і виконання роботи в зошиті.

Заключний (підсумковий) контроль із розділів проводиться наприкінці розділу у формі письмової контрольної роботи, теоретичні питання та контроль практичних навичок.

Використовуються такі методи контролю, як усний, письмовий та тестовий, які мають сприяти підвищенню мотивації студентів-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається тестовому та письмовому контролю. При підсумковому контролі перевага надається письмовому або тестовому контролю.

11. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумковий контроль з дисципліни здійснюється на основі контролю теоретичних знань, практичних навичок і вмінь.

Залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях. Семестровий залік з дисциплін проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

12. Схеми нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Максимальна кількість балів за дисципліну складає 200 балів. Співвідношення між результатами оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового контролю знань – 60 % та 40 %.

Вивчення дисципліни закінчується заліком.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів, мінімальна кількість балів – мінімальна кількість балів - становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного, округленого до двох знаків після коми.

Залік студент отримує на останньому занятті з дисципліни за результатами поточного оцінювання. До заліку допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і їх середній бал за поточну навчальну діяльність із навчальної дисципліни становить не менше 3,00.

Середня оцінка за поточну діяльність конвертується у бали за 200-бальною шкалою, відповідно до таблиці перерахунку (табл. 1).

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальн а	200-бальн а	4-бальн а	200-бальн а	4-бальн а	200-бальн а	4-бальн а	200-бальна шкала
--------------	----------------	--------------	----------------	--------------	----------------	--------------	---------------------

шкала	шкала	шкала	шкала	шкала	шкала	шкала	
5	200	4.47	179	3.94	158	3.42	137
4.97	199	4.44	178	3.92	157	3.39	136
4.94	198	4.42	177	3.89	156	3.37	135
4.92	197	4.39	176	3.87	155	3.34	134
4.89	196	4.37	175	3.84	154	3.32	133
4.87	195	4.34	174	3.82	153	3.29	132
4.84	194	4.32	173	3.79	152	3.27	131
4.82	193	4.29	172	3.77	151	3.24	130
4.79	192	4.27	171	3.74	150	3.22	129
4.77	191	4.24	170	3.72	149	3.19	128
4.74	190	4.22	169	3.69	148	3.17	127
4.72	189	4.19	168	3.67	147	3.14	126
4.69	188	4.17	167	3.64	146	3.12	125
4.67	187	4.14	166	3.62	145	3.09	124
4.64	186	4.12	165	3.59	144	3.07	123
4.62	185	4.09	164	3.57	143	3.04	122
4.59	184	4.07	163	3.54	142	3.02	121
4.57	183	4.04	162	3.52	141	3	120
4.54	182	4.02	161	3.49	140	< 3	70-119 (повторне перескладання)
4.52	181	4.00	160	3.47	139		
4.49	180	3.97	159	3.44	138		

Результат навчання оцінюється також за двобальною шкалою (зараховано/не зараховано).

Таблиця 2. Шкала переведення балів у національну систему

За національною системою	За 200-бальною шкалою
зараховано	від 120 до 200 балів
не зараховано	менше 119 балів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча навчальна програма дисципліни;
2. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо);
4. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
5. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
6. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основна література:

1. Бібліографія з медичного права: національний контекст / упоряд. І.Я. Сенюта, О.Є. Січкоріз, Х.М. Шубак ; за заг. ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛЮБФ «Медицина і право», 2014.

2. Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник / за наук. ред. І. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012.
3. Byrne I., Ezer T., Cohen J., Overall J., Senyuta I. Human Rights in Patient Care: A Practitioner Guide / Under scientific editing of Senyuta I. – L'viv: LOBF Publishing House «Medicine and Law», 2012.
4. Демченко І., Соловійов О. Попередження поширення фальсифікованих лікарських засобів на міжнародному та національному рівні: монографія / І. Демченко, О. Соловійов. – К., 2014.
5. Furrow B., Creaney Th., Johnson S., Jost T., Schwarts R. Health Law, Cases, Materials and Problems (abridged edition). – Saint Paul, MN, USA: West Publishing Corp, 2013.
6. Huxtable R. Law, Ethics and Compromise at the Limits of Life. To Treat or not to Treat? – Abingdon, UK: Routledge, 2013.
7. Kerry Lynn Macintosh. Human Cloning: Four Fallacies and Their Legal Consequences. – Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
8. Кашинцева О.Ю. Медичне право. Наріжні проблеми медичного права : підручник / за ред. С.Г. Стеценка. – К.: Атіка, 2010.
9. Кашинцева О.Ю. Проблеми права біоетики : курс лекцій / КУП НАНУ. – К., 2012.
10. Лашкул З.В., Сізнцова Ю.Ю., Фершал Я.Ю. Інформована згода: поняття, мета та значення у процесі реалізації прав та обов'язків медичних працівників і пацієнтів. – Запоріжжя : ТОВ «Видавничий будинок «Кераміст»», 2013.
11. Майданик Р.А. Медичне право в системі права України: навчально-практичний посібник / Р.А. Майданик. – К. : Алерта, 2013.
12. Майданик Р.А. Репродуктивні права. Сурогатне материнство : навчально-практичний посібник / Р.А. Майданик. – К. : Алерта, 2013.
13. Майданик Р.А. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги : навчально-практичний посібник / Р.А. Майданик. – К. : Алерта, 2013.
14. Майданик Р.А. Права людини в сфері охорони здоров'я : практикум / Р.А. Майданик. – К. : Алерта, 2013.
15. Медико-правовий тлумачний словник / упоряд. І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, Н.Є. Хлібороб, О.В. Цибак; за ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010.
16. Медичне законодавство: правова регламентація лікарської діяльності. Кн. 2 : підручник / Т.С. Грузєва, М.В. Банчук, В.Ф. Москаленко, Б.В. Михайличенко, Т.С. Грузєва, І.Ю. Хміль, О.І. Артеменко. – К. : ВСВ «Медицина», 2011.
17. Медичне право України: проблеми паліативної допомоги та медико-соціального обслуговування населення: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з медичного права (III Міжнародної науково-практичної конференції з медичного права): «Медичне право України: проблеми паліативної допомоги та медико-соціального обслуговування населення» (22–24 квітня 2010 р., м. Львів) / упор. І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко. – Львів :ЛОБФ «Медицина і право», 2010.
18. Медичне право України: законодавче забезпечення царини охорони здоров'я (генезис, міжнародні стандарти, тенденції розвитку й удосконалення): Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції з медичного права (IV Міжнародної науково-практичної конференції з медичного права): «Медичне право України: законодавче забезпечення царини охорони здоров'я (генезис, міжнародні стандарти, тенденції розвитку й удосконалення)» (19–21 травня 2011 р., м. Одеса) / упор. І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко. –Львів : ЛОБФ «Медицина і право», 2011.
19. Медичне право України: теоретико-методологічні аспекти викладання медичного права: Матеріали VI Всеукраїнської (V Міжнародної науково-практичної конференції з медичного права):
20. «Медичне право України: теоретико-методологічні та практичні аспекти викладання медичного права» (26–28 квітня 2012 р., м. Львів) / упор. І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко. – Львів : ЛОБФ «Медицина і право», 2012.
21. Медичне право України : практикум / уклад.: І.Я. Сенюта, І.О. Богомазова, О.Ю. Кашинцева, Д.Й. Клапатий, Р.А. Майданик, О.Є. Січкоріз, Х.Я. Терешко, У.Я. Хребтань, Х.М. Шубак ; заг. ред. І.Я. Сенюта. – Львів : Світ, 2014.

22. Медичне право України: навчальний посібник / [укладач Котуха О.С.]. – Львів: Видавництво Львівська комерційна академія, 2014.
23. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / ред. Дж. Коен, Т. Езер, П. МакАдамс, М. Мілоф; пер. з англ. Н. Шевчук; наук ред. укр. версії І. Сенюта. – 5-те вид., доповнене. – Львів: Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2011.
24. Охорона здоров'я і права людини : ресурсний посібник /переклад з англійської; за науковою редакцією І. Сенюти / Центр здоров'я та прав людини імені Франсуа-Ксав'є Баню та Фонд відкритого суспільства. – Львів, 2015.
25. Охорона здоров'я в Україні: організація та законодавче забезпечення / І.А. Голованова, В.П. Лисак, В.М. Пашков [та ін.]; за заг. ред. В.П. Лисак [та ін.]. – К.: МОРІОН, 2014.
26. Права людини в галузі охорони здоров'я. — Харків : Права людини, 2011.
27. Samantha Holliday. Reproductive Ethics and the Law: A Comparative Approach. – Oxford: Routledge Cavendish, 2013.
28. Steiner Jr. J.E. Problems In Health Care. – Burlington, MA, USA: Jones & Bartlet Learning LLC, 2013.
29. Study Guide on Medical Law / com. by S.D. Riabenko, B.V. Mykhailichenko. – К.: VSV «Medicine», 2014.
30. Charles Foster. Medical Law: A Very Short Introduction. – Oxford: Oxford University Press, 2013.
31. Сенюта І.Я. Страхування в галузі охорони здоров'я : навчальний посібник / І.Б. Дячук, І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко, І.І. Фуртак; за заг. ред. І.Я. Сенюти. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010.
32. Сенюта І.Я., Клапатий Д.Й. Права учасників антитерористичної операції у сфері охорони здоров'я. // Львів: Вид-цтво ЛОБФ «Медицина і право», 2016. – 64с.
33. Сенюта І.Я., Клапатий Д.Й. Психіатрична допомога: механізми забезпечення прав пацієнтів та їхніх законних представників. – Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2013.
34. Стеценко В.Ю. Обов'язкове медичне страхування в Україні (адміністративно-правові засади впровадження) : монографія / В.Ю. Стеценко. – К. : Атіка, 2010.
35. Стеценко В.Ю. Адміністративно-правове забезпечення запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування : автореф. дис. д-ра юрид. наук : 12.00.07. / Стеценко В.Ю. ; Харк. Нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2010.
36. Стеценко В.Ю. Медичне право України (реформування охорони здоров'я в умовах страхової медицини): монографія / В.Ю. Стеценко, Г.М. Такареєв – К. : Атіка, 2012.
37. Стеценко С.Г. Медичне право України (правові засади забезпечення медичного страхування) : монографія / С.Г. Стеценко, Я.М. Шатковський, В.Ю. Стеценко. – К.: Атіка, 2010.
38. Сучасне українське медичне право : монографія / за заг. Г.Г. Стеценка. – К. : Атіка, 2010.
39. Яременко Н.В. Механізми забезпечення та захисту прав пацієнтів в Україні / Н. В. Яременко // Медична інформатика та інженерія. - 2016. - № 2. - С. 67-69.

Допоміжна література

1. Анталовці О.В., Сухан О.В. Механізм забезпечення та правового регулювання прав пацієнтів в Україні / О. В. Анталовці, В. С. Сухан // Економіка і право охорони здоров'я. - 2015. - № 1. - С. 49-53.
2. Ахметишин Р.Л. Кримінальний кодекс для лікаря. – Донецьк: Видавець Заславський А.Ю., 2010.
3. Болотіна Н.Б. Медичне право як галузь права і навчальна дисципліна // Сучасне українське медичне право : монографія / за заг. ред. С.Г. Стеценка. – К.: Атіка, 2010.
4. Галкін І. Г. Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів / І. Г. Галкін // Актуальні проблеми політики. - 2015. - Вип. 55. - С. 283-292.
5. Кізлова О.С. Договір про надання медичних послуг як цивільно-правовий договір / О. С. Кізлова // Право і суспільство. - 2014. - № 2. - С. 39-44. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_2_9

6. Козаченко Ю. А. Питання систематизації прав пацієнта / Ю. А. Козаченко // Проблеми законності. - 2014. - Вип. 125. - С. 177-183.
7. Куц В.М. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення дослідів над людиною : монографія / В.М. Куц, С.В. Гізімчук, В.О. Єгорова. – Харків: Юрайт, 2012.
8. Фармацевтичне право : навч. посібник / В.О. Шаповалова, В.В. Шаповалов, В.В. Шаповалов (мол.), О.С. Абросимов, Ю.В. Васіна, В.О. Радіонова, Н.Г. Малініна, О.О. Курижева; за заг. ред. В.О. Шаповалової. – Харків, 2011.
9. Чеботарьова Г.В. Кримінально-правова охорона правопорядку в сфері медичної діяльності : монографія. – К.: КНТ, 2011.
10. Черноус А.Г. Актуальні проблеми розмежування понять "медична допомога" та "медична послуга" / А. Г. Черноус // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2016. - Вип. 38(2). - С.43-47. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_38%282%29_12
11. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30.- Ст. 141.
12. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV// Відомості Верховної Ради України . – 2003. – 17. – Ст.144.
13. Кодекс адміністративного судочинства України: Верховна Рада України; Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV// Відомості Верховної Ради України. - 2005.- N 35-36, 37.- Ст.446.
14. Кодекс законів про працю України: Закон УРСР від 10.12.1971 р. № 322-VIII //Відомості Верховної Ради УРСР.- 1971 р.- Додаток до № 50.
15. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X// Відомості Верховної Ради Української РСР.-1984.-Додаток до № 51.- Ст.1122.
16. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25–26. — Ст. 131.
17. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Голос України від 19.05.2012. - №90-91.
18. Сімейний кодекс України: Закону України від 10.01.2002 № 2947-III// Відомості Верховної Ради України. – 2002. - №21. – Ст.135.
19. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Інформаційний бюлетень НКРЕ. - 2003 р.- № 7.
20. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2004.- № 40-41, 42.- Ст.492.
21. Етичний кодекс лікаря України прийнятий Всеукраїнським з'їздом лікарських організацій та X З'їздом Всеукраїнського лікарського товариства (ВУЛТ) від 27 вересня 2009 р.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - <http://document.ua/etichnii-kodeks-likarja-ukrayini-doc9712.html>
22. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України .-1993.- № 4.- Ст. 19.
23. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
24. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10. 2017 № 2168-VIII// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.31.
25. Про протидію захворюванню на туберкульоз: Закон України від 05.07.2001 № 2586-III// Відомості Верховної ради України від 07.2.2001р. - №49. – Ст.258.
26. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012р. № 5081-VI//Голос України від 17.08.2012 р.- № 152.
27. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: закон України від 24.02.1994 № 4004-XII// Відомості Верховної ради України від 05.07.1994 р. – №27. – Ст. 218
28. Про заборону репродуктивного клонування людини: Закон України від 14.12.2004 р.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2231-15>

29. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.04.2000 № 1645-III//Відомості Верховної Ради України від 21.07.2000р. – 29. – Ст. 228.
30. Про захист персональних даних: Верховна Рада України; Закон від 01.06.2010 р. № 2297-VI// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
31. Про захист прав споживачів: Закон України 12.05.1991 р. № 1023-XII// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
32. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 12.12.1991 р. № 1972-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 11. — Ст. 152.
33. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48.
34. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96- ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22.
35. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III// Відомості Верховної ради України від 27.07.2001р. - №30. – Ст.142
36. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35
37. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 р. №1489-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 19. — Ст. 143.
38. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.
39. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 № 2427-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 28, ст.232
40. Відповідальність медичних працівників: Лист Міністерства юстиції України від 20.06.2011 року// [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/card/n0040323-11>.
41. Про встановлення медико-біологічних та соціально-психологічних показань для зміни (корекції) статевої належності та затвердження форми первинної облікової документації й інструкції щодо її заповнення: Наказ МОЗ України від 05.10.2016 № 1041// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1589-16>
42. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р.// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
43. Про затвердження Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову неприцездатність громадян: Наказ МОЗ України від 13.11.2001 № 455 // Офіційний вісник України від 21.12.2001р. - №49. – Ст.234
44. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 р. № 285 // Офіційний вісник України від 22.04.2016р. - №30 - С. 18.
45. Про затвердження Порядку допуску відвідувачів до пацієнтів, які перебувають на стаціонарному лікуванні у відділенні інтенсивної терапії: Наказ МОЗ України від 15.06.2016 № 592// [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0883-16>
46. Про затвердження Порядку надання медичної допомоги іноземцям та особам без громадянства, які постійно проживають або тимчасово перебувають на території України, які звернулися із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, та яких визнано біженцями або особами, які потребують додаткового захисту: Постанова Кабінету міністрів України від 19.03.2014 р. №121// Урядовий кур'єр від 06.05.2014р. - №37. – С. 32.
47. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини

під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.1998 р. № 1642 // Урядовий кур'єр від 22.10.1998р.

48. Про затвердження Програми подання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 11.07.2002 № 955// Офіційний вісник України від 26.07.2002р. - №28. – Ст.73

49. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. № 6 // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>.

50. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 р. № 4 // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>

51. Алма-Атинська Декларація. ВООЗ, від 06.09.1978 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euro.who.int/ru/publications/policy-documents/declaration-of-alma-ata,-1978>

52. Декларація про медичну допомогу, орієнтовану на пацієнта / Міжнародний альянс організацій пацієнтів, від 24.02.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.patientsorganizations.org>

53. Декларація про політику в галузі дотримання прав пацієнта в Європі / Європейська консультативна нарада ВООЗ з прав пацієнта, 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.who.int/genomics/public/eu_declaration1994.pdf

54. Джакартська декларація про провідну роль зміцнення здоров'я у ХХІ столітті / ВООЗ, 21–25 липня 1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/jakarta/declaration/en/index1.html>

55. Європейська соціальна хартія / Рада Європи, від 03.05.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062

56. Європейська хартія прав пацієнтів, листопад 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.activecitizenship.net/patients-rights/projects/29-european-charter-of-patients-rights.html>

57. Захист осіб з психічними захворюваннями та покращення психіатричної допомоги: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №46/119 / Генеральна Асамблея ООН. 17 грудня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/documents/ga/res/46/a46r119.htm>

58. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод / Рада Європи, від 04.11.1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

59. Конвенція про захист прав та гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину / Рада Європи, від 04.04.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_334

60. Конвенція про права інвалідів. ООН, від 13.12.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71

61. Лісабонська декларація про права пацієнта / Всесвітня медична асоціація. Асамблея ВМА, вересень-жовтень 1981р., переглянута у 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.med-pravo.ru/Ethics/LisbonDecl.htm>

62. Люблянська хартія з реформування охорони здоров'я / ВООЗ, від 18.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0010/113302/E55363.pdf

63. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / ООН, від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043

64. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / ООН, від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042

65. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / ООН, від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042

66. Міжнародні керівні принципи етики для біомедичних досліджень на людині / Рада міжнародних організацій медичних наук, 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fhi.org/training/fr/retc/pdf_files/cioms.pdf

67. Позиційний документ: медсестри і права людини / Міжнародна рада медичних сестер, 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.icn.ch/images/stories/documents/publications/position_statements/E10_Nurses_Human_Rights.pdf
68. Рекомендації REC(2004)10 Комітету Міністрів Ради Європи державам–учасникам щодо захисту прав людини і гідності осіб з психічними розладами / Комітет Міністрів Ради Європи, від 22.09.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=775685>
69. Хартія про право на охорону здоров'я / Міжнародний союз юристів. Генеральна асамблея МСЮ, від 31.08.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uianet.org/documents/qquia/resolutions/Sante4Gb.pdf>
70. General comment No. 14: The Right to the Highest Attainable Standard of Health (Art. 12). CESCR, від 11.08.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refworld.org/docid/4538838d0.html>

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство охорони здоров'я України <http://moz.gov.ua/ua/portal/>.
5. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.
6. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.
7. Dokterhoe website and app for health workers (Dutch language). <https://www.dokterhoe.nl/>. Accessed 10 Oct 2016.